

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5.

Fylke: Nord-Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Overhalla.

Emne: Vannbæring.

Bygdelag:

Oppskr. av: Joh.s Fuglår.

Gard:

(adresse):

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Når der bares vatn i to bötter benyttedes vassåk (Bör-tre~~x~~ (eit)) av den rette typen uten utskjæring for halsen. (Her i Overhalla kan jeg ikke huske å ha sett vassåk med utskjæring for halsen). Vassåket hviler på skrå over den ene skulder, slik at en holder den ene bötte i en hånd litt foran kroppen og den and~~en~~a i den andre hånd litt bak for kroppen. Vassåket skiftes under bæringen over fra den ene til den andre skulder.
- Vassåket hadde som regel tynne jernlenker med jernkrok for bötten. Oppheng av vidjer og med trekrok var tidligere ikke uvanlig..
- Vassåk som bares på brystet og med en rem over nakken er helt ukjent.
- Vassåket er nu gått av bruk og finnes nu kun undtagelsesvis på gårdene. Bötten - böttene - bæres i tilfelle i hånden - hendene -.
- Trebötter forekommer endnu, men er vanskelig å få tak i, da her ikke lenger er noen som kan lage "laug" (utskjæringen på nedre enden av böttestaven hvor botnet felles inn) og trebötter ikke forekommer i forretningene. Var trebötter å få vilde folk kjøpe og benytte dem, ikke bare til vannbæring. Noe tidspunkt for når treböttene kom ut av bruk kan ikke oppgis.
2. Henting av vatn i lagget ("lauget") kar med to örer, båret med stang gjennom kar-örene er ukjent.
- For å hindre akvulping har ikke vært brukt noe spesielt hjelpemiddel. Ett trestykke - eller to trestykker forbundet som et likedannet kors har jeg sett, men tror ikke det var her i bygden. Om vinteren kastet man ofte - hvis det var lengere vei - litt snö i bötten.
3. Transport av vatn i kar på ski er helt ukjent.
4. Det var ingen bestemt som bar vatnet om vassbæring var aktuelt.
5. Bortfaller.
6. Var vassveien lang, f. eks. i törke- og frostperioder, vil vatnet til gårdene oftest bli kjørt med hest og vogn eller om vinteren slede.
7. Det almindelige idag er at der er innlagt vassledninger både til kjøkken, störrhus og uthusbygningene (fjös og stall). Disse vassledninger kan være "springvatn - når

2

når vanninntaket ligger høyt nok, eller selvvirkende sug- og trykkpumper, elektriske pumper (nu meget almindelig) eller håndpumper. De to siste brukes også ved artesiske brønner, som nu ikke er ualmindelige.

Stort sett kan det sies at vannbæring og -kjøring er et tilbaketrukket stadium her i bygdene. Jeg ser da bort fra strandsitteheier og husmannsplasser, men selv der er det i almindelighet vassledning av ett eller annet slag.

Husmannsplassene ja, de er nu heldigvis - eller desværre - nu meget skjelden. Som regel har de i tilfelle slike vilkår at det er mangel på en selveier - gårdbruker - som har det betydelig verre. -

Overhalla 29.9.1947,

Joh.s Fuglår
Joh.s Fuglår.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
adr. NORSK FOLKEMUSEUM 723
BYGDØY

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEHUSEN.
BYGDEN

11 OCT 1948
Nord. Fr.

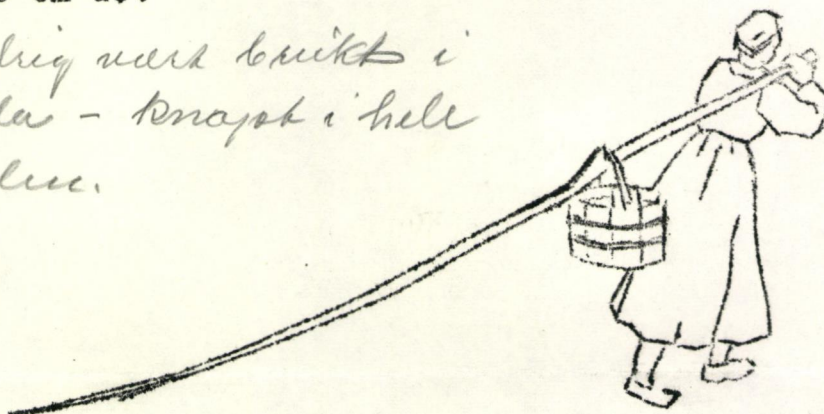
Overhalla

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

*Har aldrig vært brukt i
Overhalla - knapt i hele
Vanndaleen.*

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

*Fiskebein og/eller fiskehoder har av
lett forståelige grunner aldrig vært brukt
til brensel i Overhalla.*

Kumøkk heller ikke.

13. 10. 1948.

Johannesglås

2095

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING